

ÖMÜRLƏRƏ GƏRƏK ÖMÜR

Ömrünün 90 ilini xırdalasa da, həyat eşqi bitib-tükənməyən, şəffaf, çağlayan bir bulağa bən-zəyir onun ömür yolu. Cəmisə 4 yaşına kimi atalı-analı xoşbəxt, qayğısız ömür yaşasa da, sonra 1937-ci ilin qara küləyi bir çox ailələr kimi onların da ailəsi üzərindən əsib. El-obada adı, səxavəti, varı-dövləti ilə tanınan atası Rza kişi və dayısı Teyyub Mustafayev qolçomaq adı ilə sürgün edilib, bir daha geri qayıtmayıb. Bundan sonra ailənin 5 övladı - 2 oğul və 3 qız uşaqlarının qara günləri başlayıb, bütün qayğı Leylan ananın üzərinə düşüb. Gözləri yolda, əri Rza və qardaşı Teyyubun arxasınca qalan Leylan ananın bir əli od, bir əli su olub. Yetim qalan övladlarını zamanın sərt, amansız gərdeşindən qorumağa çalışıb, onları atasızlıq xiffətindən, aclıqdan, səfalətdən xilas saxlaya bilib...

Adil Kərimovun oxucuların ixtiyarına verdiyi üçüncü kitab belə adlanır: "Qayıt, ömür, qayıt, bir də yaşayacaq" ("Elm və təhsil" nəşriyyatı, 2015). Bu kitab əsl həyat məktəbidir, müəllifin keçdiyi həyat yolunun salnaməsidir. Bu kitab bir çox keyfiyyət və məziyyətlərin təcəssümü ilə seçilən əsl Azərbaycan ailəsinin monolit birliyini, məhəbbətini, əxlaqını, torpağa, vətənə bağlılığını özündə əks etdirir ki, bu da gənc ailələr üçün bir nümunədir.

Müəllif kitabın birinci hissəsində Qərbi Azərbaycanla bağlı tədqiqatçıların diqqətini çəkəcək bir neçə nəslin şəcərəsini verib. Bu hissədə maraq doğuran cəhətlərdən biri də hər nəslin malik olduğu tayfalar barədə də söhbət açılmasıdır. Zəngi-

basar rayonunun Mehmandar kəndindəki "Nəbiuşağı" tayfasının çar ordusunda xidmət göstərən İsbəy Mehmandarovla qohumluq əlaqələri bu baxımdan maraqlıdır. Bu fakt da bir tədqiqatın süjeti hesab etmək olar. Tarixdən məlumdur ki, Azərbaycan Demokratik Respublikasının Müdafiə naziri general S.Mehmandarov və çar ordusunda xidmət edən Mehmandarov soyadlı digər hərbiçilər də olub...

Adil Kərimov bir ziyalı kimi respublika mətbuatında da fəallıq göstərir. Kitabın 3-cü fəslində onun ayrı-ayrı qəzet və jurnallarda dərc olunmuş məqalələri və şeirləri yer tutur.

Qeyd edim ki, müəllifin vətən nisgili, yurd həsrəti kitabdakı müxtəlif janrlı bədii yazılarda çox qabarıq hiss olunur. Müəllifin yaşamaq, yaratmaq, gəncəlmək eşqi güclü, həyat eşqi tükənməzdir: "Yaşamaq istərəm, əgər qoysalar; Dönəm körpəliyə, uşaq çağına. Dolanam anamın sol və sağına. Yaşamaq istərəm əgər qoysalar." Duyulduğu kimi, burada A.Kərimovun ana həsrəti, ana sevgisi həyat sevgisi ilə qovuşur.

Kitabın 2-ci hissəsində müəllifin xatirələri, yaxın və doğmalara həsr etdiyi şeirlər yer almışdır. Axı o əsl valideyn kimi, həm də əsl babadır. İlk nəvəsi Şəfaya yazdığı "Ay Şəfa" şeiri baba və nəvə məhəbbətinin ictimai-mənəvi təzahürüdür. "Fidanın bir günlük işi" şeiri də həmçinin, onu Azərbaycan uşaq ədəbiyyatının bir nümunəsi kimi təqdir etmək mümkündür.

Kitabın 3-cü hissəsi müəllifin narahatlığını, nigaranchılığını ifadə edən, düşmən tapdağında qalan vətəni Qərbi Azərbaycan mövzusunda. Odur ki, həmin hissə "Qürbətdə qalan vətən" adlanır. "A dostlar, vətənə getməyim gəlir", "Ötən günlər", "Vətənə apar məni", "Məzar daşları" və s. bu kimi şeirlər Adil Kərimov dünyasının iztirablarını özündə yaşadır. Elə kitabın adı olan "Qayıt, ömür, qayıt, bir də yaşayacaq" şeirinin də mövzusu həm həyat eşqi, həm də vətən nisgiline təzahürüdür: "Yaxşı duymaq üçün qoca dünyanı; Qayıt, ömür, qayıt, bir də yaşayacaq. Gəl axtaraq keçən gözəl günləri; Qayıt, ömür, qayıt, bir də yaşayacaq. İtirmişəm mən, dayımı, atamı; Vətənim, göldə üzən sonamı. Nigaran ömrümüz çatsın

sonamı? Qayıt, ömür, qayıt, bir də yaşayacaq..."

Bu şeirdə həm vətən həsrəti, eloba yanğısı, nigaranchılığı, həm də uşaqlıq ata və yaxın qohum itkisi ifadə olunur. Yağı düşməne qarşı intiqam hissi aşılır. Ən böyük dərdimiz olan param-parça torpaqlarımızı geri qaytarmaq hissi, arzusu ilə yenidən həyata qayıtmaq, nigaranchılıqdan qurtarmaq hissi ifadə olunur bu şeirdə. "Bir ovuc torpaq" şeiri isə müəllifin vətən torpağına qəlbən bağlılığının təzahürüdür:

Bir ovuc götürüb mənə torpağından, Dedim övladlara mən ölən zaman, Tökün gözlərimə mən ölən zaman, Tökün gözlərimə həmin torpaqdan.

Kitabın 4-cü hissəsi "Qocalıq və dünyanın vəfası" adlanır. Bu hissədə müəllifin dünyanın vəfasızlığına, qocalığına həsr edilmiş şeirləri əsas yer tutur. Əgər "Qocalar" şeirində "Xətrinə dəyməyin siz qocaların!" deyərsə, qoca dünyaya xitabən "Yaman bağlanmışdım bu dünyaya mən; Sən demə bu dünya bir rəya imiş", - fikrini etiraf etməyə məcbur olsa da, müəllif, "Demək, bu dünyada yaşayırəm mən" şeirində həmin fikri başqa istiqamətdən: yaxşılıq etməklə, xeyirxah işlər görməklə, insan dünyasını dəyişsə də, yaşadığının, həmişə anılacağını oxuculara çatdırır: "Kimşənin dadına mən çatıramsa; Demək, bu dünyada yaşayırəm mən. Yanan ürəklərə sə atıramsa; Demək, bu dünyada yaşayırəm mən. Gərdədən sözlərim qalsa dünyada; Əgər malik olsam mən yaxşı ada. Məni hərdən dostlar salarsa yada; Demək bu dünyada yaşayırəm mən".

Kitabın bu bölməsindəki vətən həsrəti, nigaranchılıq hissi ilə bağlı şeirlər də oxucularda doğma vətənə məhəbbət duyğusu, yenə o torpaqlara qayıtmaq eşqi aşılır. Düşməndən qısa alana, yağı tapdağında qalan torpaqları qaytarana kimi Allahdan ömür istənilir. Vətəni sevmək, ona ürəkdən bağlanmaq məhz bu kontekstdə təşviq olunur.

Zənnimcə, bu kitabı oxuyan hər kəs özü üçün çox şey əxz edəcək. Ümid edirik ki, oxuculara təqdim olunan "Qayıt, ömür, qayıt, bir də yaşayacaq" kitabı oxucuların rəğbətini qazanacaqdır.

Teyyub MƏMMƏDLİ,
"Azərbaycan ekologiyası"
qəzetinin baş redaktoru.